

Talousarvion prosessikuvaus, Työllisyyspalvelut

Tilannekuva

Porin työttömyysprosentti oli heinäkuussa 2023 12,1 % (koko Suomi 10,5 %) ja työttömiä työnhakijoita oli 4617 henkilöä. Kaikkien ikä- ja koulutusluokkien työttömyysluvut ovat nousseet hieman edellisestä vuodesta. Eniten työttöminä on henkilöitä, joilla ei ole koulutusta ja sen lisäksi paljon työttömiä oli muun muassa myyjien, lähihoitajien, koulunkäyntiavustajien, talonrakentajien ja siivoojien ammattiryhmissä. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli 12 kuukautta työttömänä olleita työnhakijoita oli noin 1 400 henkilöä. Ulkomaalaisten työnhakijoiden määrä on noussut vuoden sisällä noin 300 henkilöllä ja isoin kansalaisuusryhmä on ukrainalaiset. Työnhakijoiden aktivointiaste on vuoden 2023 aikana pienentynyt koko Satakunnassa ja siihen on vaikuttanut merkittävästi vähentyneet kuntouttavan työtoiminnan asiakkuudet (noin -300 henkilöä). Huolestuttava ilmiö edelleen on niin sanottu kohtaanto-ongelma. Porissakin monet alat kärsivät työvoimapulasta ja samaan aikaan on paljon työttömiä. Avoimet työpaikat ja työnhakijat eivät kohtaa ja syitä löytyy muun muassa soveltuvan ammattitaidon ja koulutuksen puutteesta, kannustinloukuista, tiettyjen alojen houkuttelemattomuudesta ja jonkun verran myös työnhakijoiden työkyvyttömyydestä. Toinen merkittävä syy työvoimapulaan löytyy työikäisen väestön vähenemisestä ja alueen negatiivisesta muuttosuhteesta.

PALKKATUKI-TYÖLLISTÄMINEN

Kaupungin perinteinen työllistämistoiminta on liittynyt pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien työllistämiseen valtion palkkatuen avulla määräaikaisiin työsuhteisiin kaupungin yksiköihin ja pajoille. Työllistämisyksiköillä on pystytty tarjoamaan työkokemusta ja samalla vaikutettu yksilön ja kaupungin talouteen positiivisesti. Palkkatuesta säätävä lainsäädäntö muuttui 1.7.2023. Tukiprosentit nousivat hieman, mutta toisaalta palkan sivukuluja ja lomarahaa ei enää huomioida palkkatuen piiriin. Talousvaikutukset kuntaan on arvioitu neutraaliksi. Uutena tukimuotona tuli yli 55-vuotiaiden työllistämistuki (kesto 10 kuukautta, tuki 70 %), joka on kunnan talouden kannalta positiivinen muutos.

Kuntakokeilun aikana kaupunki on palkkatuen myöntäjä yksityisille työnantajille ja järjestöille. TE-toimisto käsittelee edelleen palkkatukihakemukset kaupungin osalta. 1.1.2025 alkaen kaikkien työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille ja kaupungin rooli työvoimaviranomaisena edelleen vahvistuu.

Vuonna 2023 määräraha työllistämispalkkoihin sivukuluineen on noin 4,7 milj. euroa. Työllistämiseen on käytetty alkuvuonna hieman vähemmän määrärahoja kuin edellisenä vuonna. Yhtenä yksittäisenä asiana tähän on vaikuttanut perusturvan siirtymisen hyvinvointialueelle ja sitä kautta useamman kymmenen palkkatukipaikan menettäminen. Vuonna 2023 on työllistettyinä ollut kesäkuun loppuun mennessä 294 eri henkilöä ja keskiarvo ollut 119 henkilöä/kuukausi. Samaa aikaan vuonna 2022 keskiarvo oli 122 henkilöä/kuukausi.

Trendinä viime vuosina on ollut niin kutsuttujen velvoitetyöllistettyjen lisääntyminen. Kaupungilla on velvollisuus työllistää 57 vuotta täyttäneitä velvoiteoikeuden saaneita työnhakijoita kuntakokeilun ja TE-toimiston ilmoituksen perusteella. Velvoitteella oli vuonna 2023 tammi-kesäkuussa 95 eri henkilöä, mikä on merkittävästi enemmän kuin esimerkiksi vuonna 2021.

Palkkatukityöjaksolla ei kerry niin sanottu työllisyyssehto kuuden kuukauden työjakson aikana (toisin kuin eitutussa työsuhteessa). Tästä syystä kaupunki on tukenut noin kahden kuukauden jatkoja, jotta työllistetty saa työllisyyssehdon täyteen ja poistuu työmarkkinatuen maksuosuuslistalta. Näihin jatkoihin ei useinkaan saa valtion tukea, vaan ne maksetaan puhtaasti kaupungin määrärahoista. Vuoden 2022 toukokuun loppuun mennessä näitä jatkoja oli maksettu 55 henkilölle ja nyt vuonna 2023 elokuun loppuun mennessä 58 henkilölle. Näistä kustannuksista suurin osa katetaan työllisyyspalveluiden budjetista, mutta sivistystoimiala ja tekninen toimiala maksavat joltain osin heille tulevien työntekijöiden palkan nettokustannukset.

Työllisyyspalveluiden budjetin tuloja seurattaessa on huomattava, että palkkatuen valtionkorvaukset laahaavat monta kuukautta perässä. Valtionkorvauksia kaupungille on maksettu elokuun loppuun mennessä noin 1 miljoona, kun koko vuodelle on arvioitu 1,9 M€. Palkkatukilainsäädäntö muuttui 1.7.2023 ja sen myötä valtion palkkatuessa ei enää huomioida palkan sivukuluja ja lomarahoja. Tämä lisää hieman kaupungin omia kuluja ja vähentää maksettuja palkkatukia. Toisaalta palkkatuen alimmat maksuprosentit (30 % ja 40 %) poistuivat ja kaikista työllistetyistä maksetaan vähintään 50 %:in valtion tuki.

PORI-LISÄ JA REKRYPALKKIO

Porin kaupungilla on vuosia ollut käytössä ”kuntalisä”. Se on tarkoitettu yhdistysten käyttöön, jotta ne pystyvät työllistämään joko nuoria tai pitkään työttöminä olleita porilaisia työnhakijoita. Palkkatuki ei kata kaikkia palkkakustannuksia paitsi, jos työaika on 65-prosenttinen, ja näin ollen yleishyödylliset yhdistykset usein tarvitsevat kunnan tukea pystyäkseen tarjoamaan työmahdollisuuksia. Pori-lisää on vuonna 2023 maksettu myös hyvinvointialueelle noin 30 000 euron verran. Kaikkiaan budjetti on 300 000 euroa ja siitä valtaosa menee kolmannen sektorin toimijoille.

Alkuvuoden 2023 aikana yrityksille maksettiin Pori-lisää noin 5 000 euroa. Palkkatukilainsäädäntö muuttui 1.7.2023 alkaen ja se nosti pienimmätkin palkkatukiprosentit 50:een %:iin. Koska elinkeinoharjoittajia ei voi julkisilla avustuksilla tukea siten, että yli 50 % palkkauskuluista tulisi julkisista tuista, ei kaupunki voi heinäkuun alusta alkaen myöntää Pori-lisää palkkauskuluihin yrityksille. Sen sijaan otettiin käyttöön yksityisille työnantajille suunnattu rekrypalkkio. Se on 2 000 euron kertakorvaus, joka on tarkoitettu muihin kuin palkkakuluihin ja sen voi saada työnantaja, joka palkkaa 200 päivää työmarkkinatukea saaneen työnhakijan yli 9 kuukauden työsuhteeseen.

KESÄTYÖTUET

Kesätyöpaikkatukea on budjetoitu vuodelle 2023 390 000 euroa ja se sisältää työnantajille myönnettävän kesätyöpaikkatuen, 9.luokkalaisille jaettavat kesätyösetelit sekä pilotin henkilöstövuokrausyritys Eezyn Pikaduuni –kampanjassa. Varatusta määrärahasta on elokuun 2023 loppuun mennessä käytetty noin 300 000 euroa. On tehty 193 päätöstä, joista 22 % oli uusille työnantajille. Kesätyöpaikkatukea on varattu 681 nuorelle ja kaikkiaan haettu 921 nuorelle. Elokuun lopun tiedon mukaan Pikaduuni-kampanja ei ole löytänyt nuorille työpaikkoja kotitalouksista kuten tavoite oli. Porin kaupungin sisäiseen kesätyöllistämiseen on lisäksi varattu 400 000 euroa ja se on joka vuosi käytetty kokonaan.

TYP JA HYVINVOINTIALUE-UUDISTUS

TYP eli lakisääteinen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun toimintamalli on voimassa vielä vuoden 2024 loppuun. Vuoden 2023 alussa kaupungin työllisyyspalveluista siirtyi viisi sosiaaliohjaajaa ja yksi terveydenhoitaja hyvinvointialueelle. Koko Satakunnan TYP-toimintaa koordinoi edelleen Porin kaupungin TYP-päällikkö.

Kunnan rooli TYP-yhteistoimintamallissa on lähinnä työvoimapalveluiden järjestäjän (eli kuntakokeilun) roolissa. Hyvinvointialue järjestää sote-palvelut TYPeen ja kuntakokeiluun. Lisäksi hyvinvointialueen vastuu on tärkeä työttömien terveys- ja sosiaalipalveluiden tuottajana ja työllisyyspalveluiden kumppanina.

TYÖPAJAT

Vuoden 2023 alusta kaikki vastuu kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueelle. Se osuus työpajojen toiminnasta, mikä oli kuntouttavan työtoiminnan ohjausta, siirtyi hyvinvointialueen vastuulle. Työpajojen henkilöstöstä 3,5 htv siirtyi hyvinvointialueelle ja lisäksi osa toimitilakuluista. Lavian Ekopajan osalta toiminta siirtyi hyvinvointialueen vastuulle kokonaan. Porin kaupungin työllisyyspalveluiden osalta on edelleen johdettu työpajoja ja toimittu työnjohdollisessa vastuussa myös hyvinvointialueen työntekijöiden osalta. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä on kevätkauden aikana noin puolittunut (noin 30 asiakasta per viikko), kun kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita otetaan vastaan vain suhteessa hyvinvointialueen henkilöstön määrään. Asiakkaita on lähinnä nuorten työpajalla ja yksittäisiä aikuisten työpajojen puolella.

Työllisyyspalveluiden kolmella työpajalla on ollut työllistettyjä alkuvuoden aikana noin 120 eri henkilöä. Heidän työtehtävinään hoidetaan muun muassa koulujen ja päiväkotien ruokakuljetuksia ja luontoreittien huoltoa. Työllistämismäärärahoja sivukuluineen työpajoille on varattu noin 2 milj. euroa. Palkkatukilainsäädännön muutos haastaa työpajoja siinä mielessä, että noin kahden vuoden työsopimuksella olleita niin sanottuja työnsuunnittelijoita ei enää voi palkata. Heitä on käytetty apuohjaajina pajoilla vakituisen henkilöstön täydentämiseksi. 1.7.2023 jälkeen palkkatukijaksot ovat korkeintaan 10 kuukauden pituisia ja vaihtuvuus apuohjaajissa lisääntyy.

Vuoden 2023 aikana valmistaudutaan nuorten ja aikuisten työpajojen eriyttämiseen hallinnollisesti. Nuorten työpajan kokonaisuus siirtyy 1.1.2025 alkaen kaupungin sivistystoimen nuorisopalvelut-yksikköön. Siirto koskee 7,5 htv:n resurssia. Siirto näkyy myös työpajojen talousarviossa, kun palkkakustannuksia ja toisaalta nuorten työpaja-avustuksia siirretään uuteen yksikköön. Toiminnot säilynevät ainakin aluksi varsin samankaltaisina, koska työpajatoiminnot pysyvät nykyisissä toimipisteissä ja työpajapäällikkö johtaa sekä työllisyyspalveluihin jääviä että sivistystoimelle siirtyviä pajatoimintoja. Nuorten työpajatoimintaa on sekä Veturitallinkadulla että nuorisotalolla. Aikuisten työpaja muutti kesällä 2023 Ulasoorin vuokratiloista Toejoen vanhan koulun tiloihin.

KUNTAKOKEILU JA TE-PALVELUIDEN SIIRTO KUNTIIN 1.1.2025

Pori on ollut mukana työllisyyden kuntakokeilussa 1.3.2021 alkaen yhdessä Kokemäen ja Ulvilan kaupunkien kanssa. Kuntakokeilussa on yhdistetty kunnan ja TE-toimiston resursseja ja pilotoitu pysyvämpää palvelurakennemuutosta.

Työvoimapalveluiden rakenneuudistus on hallinnollinen eli lainsäädännön toimeenpano ja palveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille. Palveluja määrittelevä lainsäädäntö ei muutu. Nykyisissä työvoimapalveluissa korostuu työttömyysturvaan sidottu työnhakuprosessin hallinnointi ja resurssia ei tahdo riittää työnvälitykseen ja asiakkaiden ohjaukseen. Porin kaupungin työllisyyspalveluiden haaste on saada työllisyysneuvonnan ekosysteemi toimimaan paremmin; lisätä yhteistyötä elinkeino- ja työllisyyspalveluiden välille ja toisaalta saada toimivat yhdyspinnat koulutusta tuottavien tahojen sekä hyvinvointialueen kanssa.

Järjestämisvastuun siirtyessä kunnille siirtyvät myös nykyinen TE-toimiston henkilöstö ja resurssit. Porin kaupunki toimii Satakunnan työllisyysalueen osalta vastuukuntana ja TE-toimistosta liikkeenluovutuksella

kaupungille siirtyy noin 110 henkilötyövuotta. Kaupungin työllisyyspalveluiden vakituinen henkilöstö on varsin pieni, mutta Kuntakokeilun aikana kunnan ja valtion yhteisen henkilöstön määrä on kohonnut yli 60 henkilötyövuoteen (pois lukien työpajat). Kuntakokeiluun on osoitettu kaupungilta 10 henkilötyövuotta ja määräaikaisten työsuhteiden jatkon luonne on tässä kohtaa uudistuksen valmistelua vielä epäselvää.

Vuoden 2025 uudistuksen yhteydessä muuttuu myös työttömyysturvan rahoitus. Nykyisenkaltaista työmarkkinatuen maksuosuutta ei ole enää vuoden 2024 jälkeen. Uusi malli lisää kunnan maksuvastuuta alkupäästä (100 päivää), mutta keventää loppupäästä. Rahoitusuudistuksen pitäisi olla kustannusneutraali, mutta Työ- ja elinkeinoministeriön laskelmissa Porin kustannukset näyttäisivät nousevan ja uuden valtionosuuden nettovaikutus on negatiivinen.

KOTOUTTAMISPALVELUT TYÖLLISYYPALVELUISSA

Kotouttamislaki muuttui vuoden 2023 alusta alkaen. Osa kotouttamispalveluista annetaan hyvinvointialueen sosiaalipalveluissa ja osa kunnissa. TE-toimistossa (eli Porissa kuntakokeilussa) on vastuu kotouttamislain toimeenpanosta muun muassa kotouttamissuunnitelmien ja -koulutusten suhteen. Kunnan vastuulla on koordinaatio kotouttamisesta yleisellä tasolla ja asiakastasolla muun muassa palveluntarpeen arviot ja kiintiöpakolaisten vastaanotto (osin yhdessä hyvinvointialueen kanssa). Porin kaupungin organisaatioon perustettiin uusi kv-koordinaattorin virka strategia- ja hyvinvointiyksikköön ja myös aiemmin työllisyshoidon hallinnoima Maine-hanke siirtyi saman yksikön hallinnoimaksi 1.9.2023 alkaen.

Toiminnalliset tavoitteet

PAINOPISTE	Kasvava Pori		
TAVOITE	PORI MAHDOLLISTAA YRITYSTOIMINNAN KASVUN JA UUDISTUMISEN		
TEKO	Mahdollistamme yritysten kasvun: tonttituotanto, vesi, energia, tietoverkot ja liikenneyhteydet, osaava työvoima		
TOIMENPIDE	Kuntakokeilu vastaa porilaisten työnhakijoiden työvoimapalveluista, ml. palkkatuki. Työnhakijoiden työllistymistä tuetaan mm. tarjoamalla työnantajalle palkkatukea kompensoimaan hakijan osaamisen puutteita tai osatyökykyisyyttä.		
MITTARI	Kuntakokeilun palkkatukipäätökset yrityksiin.	Lähtötaso	Tavoitetaso
		130 kpl (52 % kaikista palkkatukipäätöksistä) tammi-kesäkuun aikana (2022)	150 kpl/tammi-kesäkuussa 2024

PAINOPISTE	Osaava Pori		
TAVOITE	OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS		
TEKO	TE24-uudistuksen toteuttaminen vaikuttavasti		
TOIMENPIDE	Porin seudun työllisyysalueen organisaation ja palvelumallin suunnittelu		
MITTARI	Suunnitelma palvelumallista	Lähtötaso	Tavoitetaso
		Alueellinen sopimus on tehty.	Toimeenpano

PAINOPISTE	Osaava Pori		
TAVOITE	OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS		
TEKO	Valmistuneiden nopea työllistyminen ja jääminen alueelle		
TOIMENPIDE	Nuorten työllisyyspalveluihin panostaminen		
MITTARI	Mittari 1. TE-tilasto: niiden työnhakijoiden määrä, joiden valmistumisesta on korkeintaan 1 vuosi ja työttömyysjakso ylittää yli 3 kk.	Lähtötaso Työttömänä 37 % (1-7/2022)	Tavoitetaso 25 % (1-7/2024)
	Mittari 2. Nuorten työpajatoiminnan siirtyessä sivistystoimen nuorisoyksikköön, luodaan toimintamalli, jolla varmistetaan työllisyys- ja koulutuspalveluiden riittävä saataavuus alle 30-vuotiaille pajatoiminnan asiakkaille.	Suunnittelu- vaihe	Toteutunut

PAINOPISTE	Hyvinvoiva Pori		
TAVOITE	TOIMIVAT PALVELUT YHTEISTYÖSSÄ SATAKUNNAN HYVINVOINTIALUEEN KANSSA		
TEKO	Asiakslähtöiset ja saumattomat palvelut hallintorajat ylittäen		
TOIMENPIDE	Tarpeenmukaiset asiakasohjaukset hyvinvointialueen palveluihin (kunt.työtoiminta, sos.kuntoutus, työttömien terveystoimet) ja kunt.työtoiminnan paikkojen tarjoaminen		
MITTARI	Asiakasmäärä hva:n kuntouttavassa työtoiminnassa kuukausittain	Lähtötaso	Tavoitetaso
		Te-tilasto 12/2021:431 hlö/kk	12/2024: 480

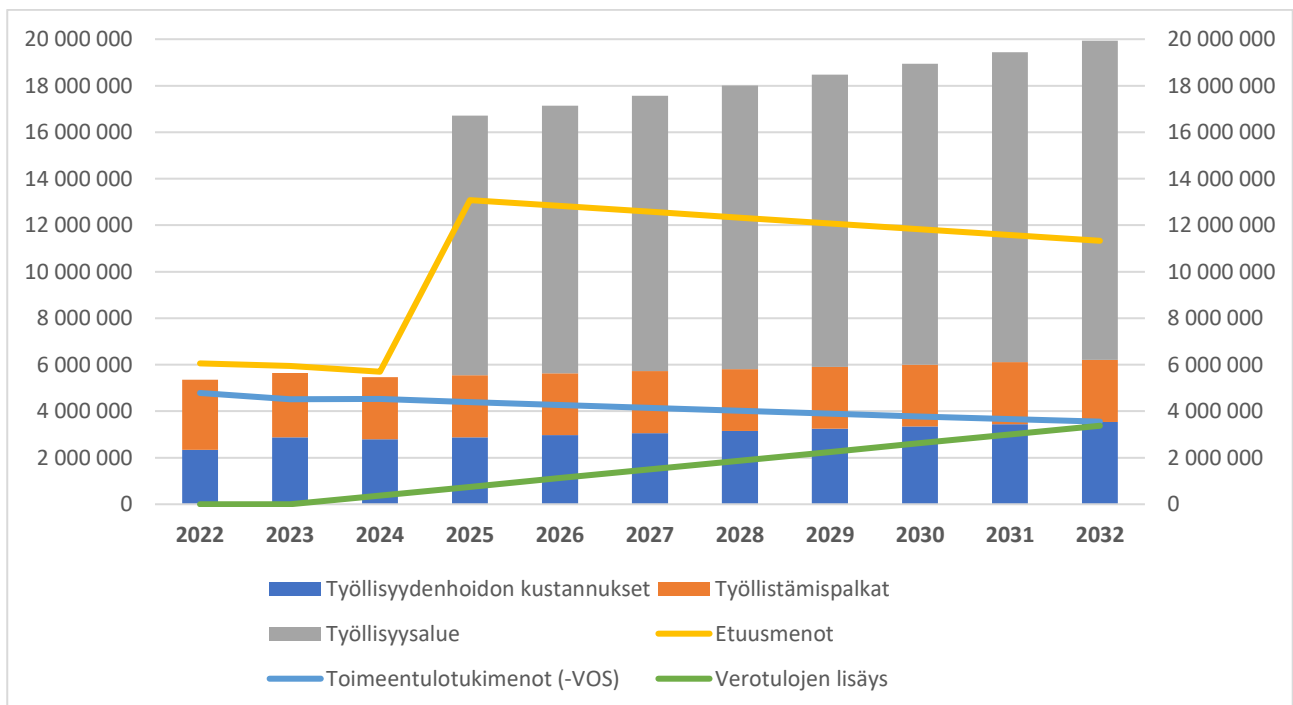
Taloudelliset tavoitteet

Työllisyydenhoidon taloudelliset tavoitteet vuodelle 2024 ovat:

1. Työttömyysetuusmenojen lasku 250 000 eurolla vuodessa.
2. Toimeentulotukimenojen pieneneminen 3 %:lla vuodessa työllisyystilanteen parantuessa.

Alla olevassa kaaviossa huomioidaan prosessin talouskehitys 10 vuoden ajalta. Kehityksessä huomioidaan tulevat lainsäädännön ja toimintaympäristön muutokset parhaan käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Vuosittainen kustannuskehitys työllisyydenhoito-toimintayksikön kustannuksiin on laskettu 3 %:n kasvun mukaan.

Tuleva kehitys:

Kaaviossa on kuvattu miten 50 pitkäaikaistyöttömän väheneminen vuositasolla vaikuttaisi työttömyysetuusmenoihin sekä miten jo 3 %:in vuotuinen pieneneminen vaikuttaisi toimeentulotukimenojen kehitykseen. Kaaviossa on myös kuvattu potentiaalinen verotulojen lisäys työllisyystilanteen parantuessa 150 työntekijällä vuodessa.

Nykyinen työmarkkinatuen rahoitusmalli ja ns. kunnan maksuosuudet ovat voimassa vain vuoden 2024 loppuun. Työvoimapalveluiden siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle muutetaan myös rahoitusjärjestelmää, joka aikaistaa maksuvastuuta ja vähentää aktivoinnin ja maksuvastuun välistä kytkentää. Perusfilosofia kannustinmallissa olisi nykyisenkaltainen: lisääntynyt kustannusrasite kompensoitaisiin kuntatalouteen ja työllisyystulokset näkyvät konkreettisina säästöinä kunnissa.

Vuonna 2023 kunnan mahdollisuudet vaikuttaa työmarkkinatuen maksuosuuteen vähenivät merkittävästi, kun järjestämisvastuu kuntouttavasta työtoiminnasta siirtyi hyvinvointialueille. Porin kaupungin kuntakokeilu on enää palveluun ohjaavassa roolissa, mutta ei voi suoraan vaikuttaa esimerkiksi kuntouttavan

työtoiminnan asiakasmääriin. Porin kaupunki toivoo, että hyvinvointialue panostaisi nykyistä enemmän kuntouttavan työtoiminnan edistämiseen.

Kaupunki voi edelleen vaikuttaa työllisyystilanteeseen tarjoamalla laadukkaita työvoimapalveluita ja hyödyntämällä toimenpiteinä esim. palkkatukea ja työvoimakoulutuksia. Merkittävin vaikutus työmarkkinatuen maksusuuteen on yleisellä työmarkkinatilanteella. Työttömyystilanne on ollut viime vuosina Porin seudulla suhteellisen hyvä verrattaessa samankokoisiin kaupunkeihin. Työttömyysprosentin vuosikeskiarvo on vuosina 2022–2023 ollut noin 11 %:a, kun esimerkiksi vuosina 2013–2020 luvut ovat vaihdelleet 13,8–17 prosentissa.

Yleinen taloustilanne Suomessa on kääntymässä muun muassa korkojen nousun ja rakennusalan suhdannekuopan vuoksi laskuun. Korkealla pysyttelevä inflaatio on heikentänyt kuluttajien ostovoimaa, jota toteutuneet palkkaratkaisut ovat toisaalta tukeneet. Korkojen nousu tulee kuitenkin heikentämään voimakkaasti mm. asunovelallisten ostovoimaa. Työllisyudessa on näkyvissä käänne heikompaan, sillä muun muassa avointen työpaikkojen määrä on vähentynyt, ja erityisesti rakennusosalta kantautuu huonoja uutisia. Suomen tärkeimmät vientikohdemaat kärsivät myös heikkenevästä taloudesta, mikä näkyy kotimaan vientiteollisuuden haastavina tulevaisuudennäkyminä. Porin alueen talous on vientivetoista, mutta kuitenkin erikoistunut pitkälti kasvavan vihreän siirtymän toimintaan, mikä tasoittaa suhdannekuoppaa. Asuntorakentaminen on Porin alueellakin hiljentynyt, mutta muut isot rakennushankkeet (esimerkiksi Svenska Kulturfonden i Björneborgin laajennus ja oikeustalo) ja odotettavissa olevat teolliset investoinnit kannattelevat toimialaa ja yleistä taloustilannetta. Vihreän ja puhtaan siirtymän teollisuuden aktiiviset suunnitelmat ja sijoittumiskyselyt antavat uskoa Porin seudun teolliseen tulevaisuuteen.